

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

523. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ESHV VE DNECH 22. A 23. ÚNORA 2017

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Kosmická strategie pro Evropu

[COM(2016) 705 final]

(2017/C 209/03)

Zpravodaj: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Konzultace	Evropská komise, 26. 10. 2016
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato ve specializované sekci	9. 3. 2017
Přijato na plenárním zasedání	30. 3. 2017
Plenární zasedání č.	524
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	199/02/03

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá sdělení Evropské komise nazvané „Kosmická strategie pro Evropu“ a podporuje navržené pokyny. Obsahují řadu nových prvků, k nimž patří otevření se občanské společnosti, zaměření se na malé a střední podniky, podněcování výzkumu a vývoje a potřeba zajistit dostatečný přísun finančních prostředků do činností v kosmickém prostoru, a to i mobilizací soukromého kapitálu.

1.2. EHSV vybízí Komisi, aby v tomto směru pokračovala a aby si stanovila ještě ambicióznější cíle. První část sdělení je nazvána „Maximalizace přínosů vesmíru pro společnost a hospodářství EU“ a zahrnuje mnohá z doporučení, která Výbor učinil ve svém projektu „Vesmír a společnost“.

1.3. EHSV je si vědom dvojí povahy vesmírných kapacit. Nicméně opakuje, že jednoznačně podporuje vesmírnou politiku zaměřenou na **civilní potřeby** (mír a spolupráce) a současně uznává význam využívání systémů monitorování vesmíru pro účely veřejné bezpečnosti a ochrany. Toto dvojí využití je jedním z faktorů úspěchu integrovaných a harmonizovaných politik sloužících k zajištění blahobytu evropských občanů.

1.4. Vzhledem k dosavadním vynikajícím výsledkům z hlediska přesnosti a spolehlivosti EHSV doufá, že Komise vypracuje nařízení, na jehož základě se stane využívání systému Galileo jakožto geolokalizačního systému v Evropě prioritou a v některých konkrétních případech bude upřednostňováno.

1.5. Investice plánované na nadcházející roky jsou pro programy Copernicus a Galileo dostačující, ale je třeba je zaručit. Příští rok bude zahájena diskuse o novém víceletém finančním rámci Unie. Výbor by si přál, aby byly přiděleny dodatečné prostředky na vypořádání se s novými výzvami, které přináší změna klimatu a potřeba zajistit bezpečnost a bránit se před vnějšími hrozbami. Na podporu vývojových činností kosmického odvětví by mohly být použity program Horizont 2020 a strukturální fondy.

1.6. EHSV žádá Komisi, aby spolu s Evropskou investiční bankou identifikovala nové možnosti financování s cílem pobídnout soukromé investory, aby brali kosmické odvětví v potaz. Komise by za tímto účelem mohla spolupracovat a pořádat setkání na úrovni jednotlivých zainteresovaných členských států, během nichž by byli zástupci bank a podniků a institucionální investoři vyzýváni k zamyšlení se nad novými formami investic, včetně klastrů pro oblast vesmíru.

1.7. EHSV se domnívá, že dlouhodobý úspěch kosmické strategie EU lze zaručit pouze aktivním zapojením všech členských států. Toho bude možné dosáhnout prostřednictvím konkrétních a cílených opatření pro budování kapacit, jejichž cílem bude především pomoci členským státům s nově vznikajícími kapacitami a zájmy v oblasti vesmíru. Tato opatření by se dala začít realizovat mimo jiné pořádáním školení, informačních akcí a konzultací (zaměřených na technické aspekty i na uživatele), prováděním demonstračních projektů a regionálních iniciativ, zajištěním součinnosti mezi pokročilými členskými státy a těmi, které jsou v této oblasti nováčky, a zavedením dalších individuálně uzpůsobených opatření, která pomohou uspokojit potřeby členských států.

1.8. Prvořadý význam má vzdělávání a zvyšování povědomí veřejnosti, pokud jde o přínosy informací a dat získaných díky činnostem v kosmickém prostoru. Důležité je rovněž zařadit kosmické činnosti do školních osnov a programů vysokoškolského a dalšího vzdělávání.

1.9. Pro budoucnost evropského průmyslu má stěžejní význam odborná příprava technických pracovníků a inženýrů. Ke klíčovým prvkům evropské kosmické strategie musí patřit posílení evropského trhu práce, zkvalitnění infrastruktury pro cvičení a zkoušky, centra excelence a celoživotní učení a neustálé pozvedávání vědomostí a dovedností, včetně vědy o vesmíru, na novou, vyšší úroveň.

1.10. Výbor vyzývá Komisi, aby za tímto účelem prověřila možnost vytvoření jednotného portálu, na němž by byly prezentovány veškeré činnosti prováděné různými organizacemi a agenturami. Tento portál by měl být přístupný všem zájemcům z řad veřejnosti a provozovatelům a měl by vyzdvihovat přínosy všech probíhajících činností a označovat možné příležitosti v kosmickém odvětví, zejména pro malé a střední podniky.

1.11. Výbor ve svém nedávno vydaném stanovisku k evropské iniciativě v oblasti *cloud computingu* ⁽¹⁾ zdůraznil „kritické body, které Evropě brání využívat potenciálu dat, zejména v souvislosti s nedostatečnou interoperabilitou, roztržitostí struktur a jejich uzavřením vůči dalším příspěvkům a výměnám“. Stejně problémy zjevně existují také v pozemní infrastruktuře evropského vesmírného systému a musí být co nejdříve odstraněny.

1.12. Evropa má vynikající infrastrukturu pro vypouštění družic, přičemž nová generace nosných raket (například Ariane a Vega) přináší významné úspory, zčásti díky větší spolupráci mezi členskými státy. Rozvoj opětovně použitelných nosičů družic povede k podstatnému snížení nákladů a umožní přístup ke kosmickým činnostem zemím, které nemají prostředky na zajištění efektivní infrastruktury v kosmickém prostoru.

1.13. Roste zájem o využívání malých družic pro komunikační a monitorovací systémy. I na trhu v oblasti pozorování Země se očekává značný rozmach trhu s malými družicemi díky novým aplikacím. EU se tudíž bude muset zaměřit na vyvíjení minidružic a nanodružic, aby mohla tohoto trhu využít. Současně to bude příležitostí nejen pro menší členské státy, ale i pro soukromé provozovatele. EHSV nicméně zdůrazňuje, že takovýto nárůst počtu méně nákladných družic monitorujících zemský povrch povede k obrovskému množství údajů. Přednostní důraz by měl být kladen na ochranu soukromí všech občanů a uživatelů prostřednictvím dobré informovanosti a kvalitní právní úpravy ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 487, 28.12.2016, s. 86 (odstavec 3.5).

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV Úř. věst. C 125, 21.4.2017, s. 51.

1.14. Zaručení přístupu k vesmírné infrastruktuře a její bezpečnosti patří k prioritám, které bude Komise muset vzít v úvahu. Je nezbytné spolupracovat s jinými zeměmi, aby se zabránilo soupeření o nejvýhodnější oběžné dráhy a nezájmu o řešení problému kosmického odpadu. Proto je nutné zintenzivnit diplomatické aktivity související se správou kosmického prostoru. EHSV zároveň doporučuje, aby EU podporovala inovace v oblasti odstraňování kosmického odpadu.

1.15. Na důležitost této spolupráce upozornily také nedávné schůzky na celosvětové úrovni⁽³⁾. Byly na nich identifikovány čtyři pilíře: hospodářství, společnost, přístupnost a diplomacie. EHSV těmto záležitostem vždy věnoval velkou pozornost a iniciativně vyzdvihoval jejich význam z hlediska hospodářství a společnosti.

1.16. Proto je nezbytné zavést nový přístup k využívání dat, v jehož rámci bude usnadněn přístup malým a středním podnikům, bude zajištěno, že si občané a malé a střední podniky budou vědomi možnosti získat bez jakékoli diskriminace přístup k těmto informačním kanálům s daty velkého objemu, zvýší se ochrana proti kybernetickým útokům a budou průběžně vyvíjeny nové aplikace prostřednictvím cílených iniciativ využívajících tvořivosti našich výzkumných pracovníků, vysokých škol a podniků. EHSV zdůrazňuje, že podle Aarhuské úmluvy musí být usnadněno využívání dat velkého objemu za účelem ochrany životního prostředí a náklady na toto využívání musí být dostupné.

2. Shrnutí návrhu Komise

2.1. EU má v současnosti druhý největší veřejný rozpočet pro oblast vesmíru na světě a je největším institucionálním zákazníkem pro služby související s vypouštěním družic v Evropě. Je vlastníkem vesmírných systémů přední světové úrovně, jako je program Copernicus pro pozorování Země a EGNOS a Galileo pro družicovou navigaci a geolokalizaci. V období let 2014–2020 bude jenom samotná EU investovat 12 miliard EUR do činností v kosmickém prostoru.

2.2. Kosmické technologie se v každodenním životě evropských občanů staly nepostradatelnými. Kromě toho mají řešení vycházející z výzkumu vesmíru přínosy v celé řadě oblastí, včetně zvládnutí katastrof, zemědělství, dopravy, energetické infrastruktury a celosvětových výzev. Kosmické technologie, údaje a služby mohou podpořit čtené politiky EU a klíčové politické priority. Vesmír má pro Evropu také strategický význam – upevňuje její úlohu jako globálního aktéra, je přínosem pro její bezpečnost a obranu a pomáhá zvyšovat zaměstnanost, růst a investice. Evropa má prosperující odvětví výroby družic, které představuje přibližně 33 % otevřeného světového trhu, a dynamické odvětví navazujících služeb s velkým počtem malých a středních podniků. Hodnota evropského kosmického odvětví byla v roce 2014 odhadnuta na 46–54 miliard EUR, což odpovídá 21 % hodnoty globálního kosmického odvětví.

2.3. Komise na základě článku 189 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) navrhuje novou kosmickou strategii pro Evropu zaměřenou na čtyři strategické cíle:

A. Maximalizace přínosů vesmíru pro společnost a hospodářství EU, čehož se dosáhne prostřednictvím:

- a) podpory využívání vesmírných služeb a údajů a
- b) pokroku ve vesmírných programech EU a plnění nových potřeb uživatelů.

B. Podpora celosvětově konkurenceschopného a inovačního evropského kosmického odvětví, čehož se dosáhne prostřednictvím:

- a) podpory výzkumu, inovací a rozvoje dovedností a
- b) podpory podnikání a nových obchodních příležitostí.

C. Posílení evropské autonomie v přístupu do vesmíru a jeho využívání ve stabilním a bezpečném prostředí, čehož se dosáhne prostřednictvím:

- a) zachování autonomního přístupu Evropy do vesmíru;
- b) zajištění přístupu ke kmitočtovému spektru;
- c) zajištění ochrany a odolnosti kritické evropské vesmírné infrastruktury a

⁽³⁾ Fórum na vysoké úrovni – Vesmír jako hybná síla udržitelného socioekonomického rozvoje, Dubaj, 24. listopadu 2016.

d) posílení synergií mezi civilními a bezpečnostními činnostmi ve vesmíru.

D. Posílení úlohy Evropy jako globálního aktéra a podpora mezinárodní spolupráce.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV vždy velmi aktivně podporoval Komisi a zainteresované strany v záležitostech týkajících se vesmíru.

3.2. EHSV ve svých stanoviscích týkajících se vesmíru vytyčil řadu priorit:

- zavedení proaktivních politik na podporu malých a středních podniků a zaměstnanosti;
- zapojení členských států s nově vznikajícími vesmírnými kapacitami a zájmy v oblasti kosmických činností;
- podstatné zlepšení evropského řízení;
- zapojení občanské společnosti do strategického rozhodování;
- investice do odvětví a zdůraznění významu financování a investičních fondů;
- podpora výzkumu a vývoje, propagace studijních programů na všech úrovních v oblasti letectví a kosmonautiky a technologií;
- rozvoj spolupráce v oblasti vesmíru mezi evropskými, vnitrostátními a regionálními orgány, podniky a konečnými uživateli.

4. Konkrétní připomínky

4.1. *Kosmická strategie a VFR* ⁽⁴⁾ – *finanční hlediska*

4.1.1. Ambiciózní strategie vyžaduje ambiciózní rozpočet. Podle Komise je rozpočet EU v oblasti vesmíru druhý největší na světě. Sestává z rozpočtu Evropské unie, samostatných rozpočtů členských států pro oblast vesmíru a rozpočtu Evropské kosmické agentury (ESA). Rozpočet USA je téměř čtyřikrát větší než rozpočet EU. Je velice obtížné odhadnout skutečné výdaje Ruska a Číny v oblasti vesmíru, protože nejsou veřejně dostupné veškeré údaje související s jejich činnostmi v kosmickém prostoru. Na druhou stranu, srovnáváme-li rozpočty na oblast vesmíru jakožto procento HDP, je Evropa až na šestém místě.

4.1.2. Ambiciózní cíle Evropské komise vyžadují mobilizaci rozsáhlých investic, které si samotný veřejný sektor jednoduše nemůže dovolit. Pro podporu rozvoje výzkumu a nových aplikací má zásadní význam zapojení soukromých investorů, bankovního sektoru, investičních fondů a dalších finančních institucí.

4.1.3. Sdělení dostatečně nezdůrazňuje ani nepodporuje stěžejní úlohu malých a středních podniků, již by mělo posílit, zejména co se týče inovativních startupů. Věnuje se sice větší pozornost jejich silným stránkám, pokud jde o inovace, ale navrhovaná finanční řešení neuspokojují skutečné potřeby tohoto odvětví, k nimž patří chronický nedostatek finančních prostředků. Bankovní systém se zdráhá podporovat inovace vzhledem k vysokým rizikům, která jsou s tím spojena. Mnoho malých a středních podniků se nemůže účastnit veřejných nabídkových řízení, neboť jsou mnohdy uzpůsobena na míru velkým subjektům. Proto je třeba poskytnout malým a středním podnikům větší podporu zavedením nabídkových řízení pro podniky této velikosti. Krok správným směrem by rovněž představovaly subdodavatelské smlouvy na větší projekty, které by byly otevřenější pro širší spektrum malých a středních podniků. Zde hraje významnou úlohu Horizont 2020 a jiné programy v oblasti výzkumu a vývoje a je třeba jich co nejvíce využívat z pohledu malých a středních podniků.

4.1.4. EHSV je znepokojen možnými důsledky vystoupení Spojeného království z EU a jeho dopadem na evropské činnosti v kosmickém prostoru. Spojené království patří k členským státům, jež mají v oblasti vesmíru vedoucí postavení. EU by tudíž měla zvážit možné způsoby spolupráce s touto zemí v oblasti vesmíru.

⁽⁴⁾ Víceletý finanční rámec (VFR).

4.2. Budování kapacit v členských státech

4.2.1. Ne všechny členské státy EU se intenzivně podílejí na činnostech v kosmickém prostoru a bohužel ne všechna odvětví (včetně soukromého a veřejného sektoru) docenují přínosy těchto činností. Například ve veřejném sektoru lze kosmické činnosti účinně využívat v řadě různých oblastí, mimo jiné za účelem aktualizovaného sledování území, sledování účinnosti zateplování domů, odhalování nezákonných skládek atd.

4.2.2. Aby byla zajištěna konkurenceschopnost kosmického odvětví EU, je naprosto nezbytné zapojit do kosmických činností všechny členské státy s nově vznikajícími kapacitami a zájmy v oblasti vesmíru, společně s jejich zainteresovanými subjekty, podnikateli, výzkumnými pracovníky a dalšími institucemi. Komise by měla navrhnout konkrétní opatření.

4.3. Správa

4.3.1. Výbor je potěšen tím, že dospěla k závěru nedávná diskuse týkající se správy, na niž EHSV poukázal v řadě svých předchozích stanovisek. Na zasedání Rady ESA na úrovni ministrů v prosinci 2016 byla schválena strategie ESA (včetně přidělení rozpočtových prostředků na různé programy na období 2017–2021). Strategie EU a ESA se již neliší a vzájemně se doplňují.

4.4. Navazující služby a požadavky na infrastrukturu

4.4.1. Je **naléhavě nutné** zřídit centra pro data velkého objemu, která by uchovávala, předběžně zpracovávala a analyzovala data získaná ze systému Copernicus. Pro vývoj nových nástrojů v této oblasti je rovněž velmi důležitá schopnost využívat historická data ve spojení s programem Copernicus.

4.4.2. EU se zavázala k dodržování ambiciózní dohody COP21 a k uskutečňování cílů udržitelného rozvoje. EHSV zdůrazňuje, že pro úspěšné splnění místních i celosvětových závazků mají klíčový význam družicové monitorovací systémy a pozemní zařízení pro zpracování dat velkého objemu. V souvislosti se změnou klimatu je jednoznačně zapotřebí vyvinout nové nástroje, k čemuž EHSV vyzval v předchozích stanoviscích, například ve stanovisku NAT/696 ⁽⁵⁾.

4.4.3. Jak bylo sjednáno v dohodě COP21, při pohlcování nynějších úrovní CO₂ v atmosféře hraje významnou úlohu odvětví LULUCF ⁽⁶⁾. Lesy pohlcují uhlík a každodenní přesné sledování stavu lesů může zabránit nezákonnému kácení stromů a podpořit aktivní obhospodařování lesů, včetně sázení většího počtu rychle rostoucích stromů a včasného odhalování a prevence lesních požárů. Současné návrhy EU, které umožňují, aby byly emise CO₂ v odvětvích, jako je průmysl nebo doprava, kompenzovány pohlcováním uhlíku lesy nebo rozšiřováním lesů, kladou mnohem větší důraz na hospodářské, sociální a environmentální aspekty. Tyto návrhy jasně poukazují na to, že jsou naléhavě nutné monitorovací nástroje vycházející ze systému Copernicus. Tyto nástroje mají mimořádný význam z mezinárodního hlediska, jelikož mohou být využívány k přesnému monitorování skutečné míry pokroku v oblasti zmírňování a absorbování v různých státech na celém světě.

4.4.4. EHSV je si vědom toho, že družicové monitorovací systémy a datová centra mají velký význam pro udržitelnou výrobu potravin v budoucnosti. Jsou velkým přínosem zejména pro přesné zemědělství, v neposlední řadě proto, že Galileo i GNSS umožňují snížit spotřebu fosilních paliv. Kromě toho dokáže software využívající snímky systému Copernicus v různých spektrech určit přesně ty polní plochy, kde je míra vláhý nebo živin buď nedostatečná, nebo nadměrná, díky čemuž lze upravit množství vody a živin a šetřit tak sladkou vodou a minimalizovat používání hnojiv a pesticidů. To podstatně zvyšuje udržitelnost zemědělských systémů, podporuje včasné odhalování a prevenci onemocnění rostlin, umožňuje předpovídat budoucí úrodu a zaručuje jak významný hospodářský prospěch, tak velmi příznivý sociální a environmentální dopad.

4.4.5. Měla by být dále rozvíjena přesná meteorologie s cílem usnadnit včasné odhalování a prevenci nebo připravenost na extrémní povětrnostní podmínky, což může omezit ztrátu potravinové produkce v zemědělských podnicích a také ochránit před ohrožením lidské zdraví a majetku.

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV Sdílení úsilí do roku 2030 a využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) (Úř. věst. C 75, 10.3.2017, s. 103).

⁽⁶⁾ Využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF).

4.5. Poskytování informací, vzdělávání a zvyšování povědomí

4.5.1. V roce 2014 zahájil EHSV svůj projekt Vesmír a společnost, v jehož rámci zdůraznili partneři potřebu dosáhnout pokroku tím, že bude celá společnost zapojena do diskuse o významu úlohy Evropy v kosmickém odvětví. Jestliže chceme porozumět očekáváním a potřebám evropské občanské společnosti, musí být náležitě konzultována.

4.5.2. Sdělení Komise se o této strategické výzvě vůbec nezmiňuje, byť v roce 2016 proběhla veřejná konzultace o kosmické strategii pro Evropu. Diskuse o politice pro oblast vesmíru se tradičně omezovala na velké subjekty a jednoduše opomíjela skutečnost, že chceme-li vytvořit trh orientovaný na spotřebitele, musí být spotřebitelé informováni o výhodách a příležitostech, které mohou technologie nabídnout, a musí si je uvědomovat.

4.5.3. Každý velký aktér má individuální strategii komunikace, ale chybí společná vize nebo strategický plán, které by mohly být prezentovány široké veřejnosti. EHSV se domnívá, že strategie nebude možné dosáhnout, nebudou-li do akčního plánu zapojeni účastníci z řad občanské společnosti, ať již veřejní, nebo soukromí.

4.5.4. Na regionální, vnitrostátní a evropské úrovni by měla být pořádána setkání pro konečné uživatele. Měly by být také organizovány informační kampaně, na kterých se budou aktivně podílet místní orgány.

4.5.5. EHSV vyzývá Komisi a hlavní partnery, aby ve spolupráci s veřejnými a soukromými organizacemi a podnikateli spustili portál Vesmír a společnost. Poskytování informací a zvyšování povědomí by měly patřit k nejdůležitějším prioritám nové politiky pro oblast vesmíru, jejímž cílem bude v konečném výsledku reagovat na skutečné potřeby veřejnosti.

V Bruselu dne 30. března 2017.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS
